

مصاحبه آلن سایپرس خبرنگار نشریه فیلادلفیا اینکوایرر

با آقای دکتر ابراهیم یزدی (۷۴/۰۸/۱۹)

س ۱- شما اوضاع اجتماعی کنونی را چگونه می‌بینید؟

ج - وضعیت اجتماعی به نوعی آشفته است و به سوی ازمگسختگی می‌رود. بافت اجتماعی سنتی ریشه‌کن شده است، شبکه‌ها و ساختارهای سنتی اجتماع، جامعه‌های شهری و روستایی به هم خورده‌اند و هنوز انواع جدیدی جایگزین آنها نشده است. مهاجرت‌های جمعی گسترده از نواحی روستایی به شهرهای بزرگ و کوچک و ایجاد حلبی‌آبادها در پیرامون این شهرها نسل جدید بی‌ریشه‌ای را به وجود آورده است. پیوندهای خانوادگی سست شده یا از بین رفته‌اند؛ نوعی از ناهماهنگی و عدم انطباق جدی کاملاً مشهود است. ما جوان‌ترین ملت در جهان هستیم. سن هفتاد درصد جمعیت زیر ۲۵ سال و ۵۱ درصد زیر ۱۵ سال است. سختی معیشت و فسادهای اقتصادی همراه با تنگ‌نظری‌های مذهبی، فشار شدیدی بر نسل جدید وارد می‌سازد. نتیجه اینها ازدیاد جنایت و اعتیاد بخصوص در میان نسل جدید و گسترش بهم‌ریختگی خانواده‌ها و ازدیاد طلاق می‌باشد.

س ۲- چه سیاست‌هایی به نظر شما می‌تواند مفید واقع گردد؟

ج - مشکل چندبعدی است و یک راه‌حل معجزه‌آسایی وجود ندارد. با وجود این، اولین گام حل بحران سیاسی است. در تحت شرایط و اوضاع و احوال سیاسی کنونی جستجوی هر نوع راه‌حل معنادار و مؤثر و اجرای آن میسر نیست. در کشورهای جهان سوم سابق، نظیر کشور ما، پیش‌شرط رفع هر مشکلی، حل مشکل سیاسی در مرحله اول می‌باشد.

س ۳- شما اوضاع فرهنگی را چگونه می‌بینید؟

ج - فرهنگ ملی ما، که یک فرهنگ ایرانی - اسلامی است، هویت ما را تشکیل می‌دهد. اوضاع و احوال اجتماعی و اقتصادی ممکن است به طور کامل تغییر پیدا کند، بدون آنکه ضرورتاً هویت فرهنگی ما عوض شود. متأسفانه تجارب دوران بعد از پیروزی انقلاب، اثر منفی بر هویت فرهنگی ایرانیان گذاشته است، تا آنجا که نسل جدید با بحران کاملاً مشخص فرهنگی و هویت روبروست. باورها و سیاست‌های طبقه حاکم در مورد آرمان‌ها و احساسات ملی اصولاً منفی است و میراث ملی، به‌طور منظم به سخره گرفته می‌شود. در عوض، حاکمان تفسیرهای انحصاری خودشان را از مذهب، که بخش اعظم آنها کهنه شده است، با شدت و بی‌رحمی بر همه تحمیل می‌کنند. نتیجه همین تلاطم بارز فرهنگی فعلی است.

س ۴- در این زمینه چه سیاست‌های را مفید می‌دانید؟

ج- در این مورد نیز، گام اول حل بحران سیاسی است. برای حل این مشکلات، ما در مرحله اول نیازمند آنیم که مشکلات را تعریف کنیم و علل احتمالی آنها را بررسی نماییم. در تحت شرایط سرکوب و فشار سیاسی، بحث و گفت‌وگوی معنادار درباره این نوع مشکلات غیرممکن می‌باشد. علت شاید این باشد که

عامل عمده در بحران‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، همان سرکوب و فشار سیاسی است. *س ۵- درباره اوضاع اقتصادی بحث‌های زیادی وجود دارد، شما اوضاع اقتصادی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟* ج - اقتصاد ما هم از رکود و هم از تورم رنجور است. علاوه بر این، مشکلاتی وجود دارد که به استراتژی اقتصادی، یا بهتر است بگوییم به فقدان استراتژی اقتصادی مربوط می‌باشد. حاصل فقدان استراتژی اقتصادی، تناوب و تذبذب در تعیین اولویت‌های اقتصادی در سطح کلان و اتخاذ تصمیمات متضاد و تناقض مستمر است. از پیامدهای مشکل فوق فقدان اعتقاد و عدم امکان پیش‌بینی فعالیت‌های اقتصادی درازمدت است. بر این مشکلات می‌توان مساله سوءمدیریت و فساد گسترده مالی را نیز افزود.

س ۶- چه سیاست‌هایی را در این مورد مفید می‌دانید؟

ج - در اینجا نیز باید عرض کنم که گام اول حل معضلات بحران سیاسی است. اما به هر حال، در رابطه با سیاست‌های اقتصادی برای اینکه نظم اقتصادی جدیدی را جستجو کنیم و به توسعه اقتصادی واقعی دست یابیم، برخی از موضوعات عمده می‌بایستی مورد بررسی جدی قرار گیرد. به عنوان نمونه، در هر نظام اقتصادی می‌بایستی ویژگی‌های شخصیتی ایرانیان و عناصر فرهنگی ملی در نظر گرفته شود. عناصر اساسی در تجدد و در فرهنگ ملی باید با یکدیگر همساز شده و در هم ادغام گردد. تا زمانی که تضادهای ظاهری و درگیری میان عناصر اصلی این دو، حل نشود، ایران نخواهد توانست وارد عصر تجدد شود. این تضادها تا کنون حل نشده است. در همین جا باید متذکر شوم که به نظر من میان عناصر فرهنگ ملی ما، که فرهنگی ایرانی - اسلامی است، با عناصر اصلی تجدد تعارض و تضادی بنیادی وجود ندارد. بنابراین می‌توان به توسعه دست یافت و متجدد بود و در عین حال ملیت (ایرانیت) و دیانت (اسلامیت) را هم حفظ نمود.